

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАҢЛАР
АКАДЕМИЯСИ МИНТАҚАВИЙ БЎЛИМИ
ХОРАЗМ МАЪМУН АКАДЕМИЯСИ**

**ХОРАЗМ МАЪМУН
АКАДЕМИЯСИ
АХБОРОТНОМАСИ**

Ахборотнома ОАК Раёсатининг 2016-йил 29-декабрдаги 223/4-сон қарори билан биология, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, филология ва архитектура фанлари бўйича докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган

2024-4/4

**Вестник Хорезмской академии Маъмуна
Издается с 2006 года**

Хива-2024

МУНДАРИЖА
ФИЛОЛОГИЯ ФАҲЛАРИ

Abduvahabova M.A. Ingliz folklor matnilarining semiotik xususiyatlari	6
Achilova N.N. Ajarharo timsolining jahon va o'zbek xalqlari adabiyotlaridagi muxtasar talqinlari	8
Akramov I.I. A Comparative analysis of Shakespeare's and Rumi's aphorisms on love	11
Akramov B.Q., Abdullayeva A.U. Fransuz tilida bozor va savdo jarayoni leksikasining ijtimoiy talqini	14
Akramov B.Q., Zaripov J.A. Fransuz tilida tijorat terminoleksikasining lingvomadaniy xususiyatlari	17
Aliyeva S.A. O'zbek geortonimlarining etimologik xususiyatlari	20
Almamatova Sh.T. Abdulla Qahhor hikoyalarida sinonimlarning qo'llanilishi	22
Ataboyev N.B., Ergashova K.I. Inglizcha va o'zbekcha korpuslarda vaqt tushunchasi va ularning semantik tahlili	26
Axmedova G.N. "Yumor (hajv)" leksik birliklari va ularning semantik xususiyatlari	29
Azimbayeva D.A. Conversion in english-uzbek languages and its cognitive features as a linguistic way	32
Bafoyeva N.A. Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" romanida mavjud antropoidikatorlarning tahlili	35
Bahodirova F.B. Diskurs, stilistika va pragmatika	38
Bekniyozova F.O. Olamning lisoniy manzarasini yaratishning o'ziga xos tamoyillari	41
Bozorova O'Q. O'zbek va ingliz tillaridagi frazeologizmlarda go'zallik konseptining qo'llanilishi	44
Burxonov B.B. Ingliz va o'zbek tillari kasbiy diskursining lingvokognitiv tadqiqi	46
Choriyeva Z.B. O'zbek va ingliz topishmoqlarining badiiy-kompozitsion xususiyatlari	49
Djumakulova D.K., Xoshimxo'jayeva M.M. Tarjimashunoslikda tarjima nazariyasi	52
Djumaeva N. History of investigating functional forms of the verb	54
Djumaeva N., Abdurakhmanova M. Religious picture of the world as an important component of linguistic picture of the world	56
Djumaeva N., Akhmadova N. Some characteristics of fairy-tale discourse	58
Djumaeva N., Murodova M. Diskurs lingvokulturologiyaning asosiy tadqiqot obyekti sifatida	61
Djurayev M.K. Kompyuter lingvistikasi imkoniyatlari va dasturiy texnologiyalar	63
Egamberdiyeva Sh.M. O'zbek va turk allalarida qushlar obrazi	68
Ergashova S.E. Eshqobil Shukur she'riyatida badiiy obraz takomili va badiiyati	70
Eshonqulova F.O. O'zbek va ingliz tilidagi maqollarning yosh va genderga oid xususiyatlari	72
Gafurov B.Z. Studying functional-semantic field of language as a linguistic phenomenon	75
G'ulomova R.R. Sociolinguistic analysis of curses of social groups of uzbek and english intellectuals	78
Hamroyeva Sh.Sh. The pragmatic aspects of translation	81
Haydarov A.A., Alimova M. Tovush talaffuzida ifodalangan konnotativ ma'nolar	84
Haydarova D.I. Nutqiy etiket va uning lisoniy tabiati	87
Ikramova K.Sh. Linguacultural peculiarities of the concept of 'woman' in Uzbek and English literature	90
Imamova G.T. "Boburnoma" asarida forcha o'zlashmalarning qo'llanilishi	92
Inamova D.E., Ismatova M.A. Compiling a parallel corpus for translation research	95
Ishqobilova H. Ingliz va o'zbek tillarida oila konseptining chog'ishtirma tahlili	98
Ismanova O.U. Terminlar unifikatsiyasi	100
Istamova D.S. Lexical, semantic-structural analysis of ecological terms in english and uzbek languages	103
Jomardova D.Q. Tibbiyot reklamalarida apellyativ leksikaning qo'llanilishi	105
Jumaniyazov A., Yusubova Ch. Nom ko'chishi yohud metonimiyalar haqida yana ayrim mulohazalar	108
Karimov R.A., Hamroyeva G. CLIC mualliflik korpusi tahlil metodlari	115
Karimova Yu.A. Lirik she'riyatda Bobur Mirzo siymosi	118
Khasanov M.A. Accent morphonological alternations in modern english	122
Khayrullayeva N.N. Semantic features of economic metaphors	125
Khodjaeva S.S. The problems of translating culture specific words	127
Kobilova A.B. Lingua-culture and the essence of the anthropocentric approach to language	130
Komilova N.S. Badiiy asarda diniy ohanglar talqini	134
Kurbonova N.R., Ikromova N.I. Ted Hyuz ijodi adabiy tanqidchilar nigohida	137
Kurbonov Z.O. Qo'shrabot tuman Mijgon va Tongit qishloqlari toponimikasi haqida ayrim fikr mulohazalar	141
Latipova S. Jo'ra Fozil hikoyalarida ijtimoiy muammolar talqini	144
Mahmudova N., Radjabboeva T. The types of transformations in german syntax	147
Makhmudova S.A. Cognitive aspects of meaning in the novels of James Aldridge	150
Makhsudova X.U. The theory of the origin of the concept of "fashion"	153
Mamajonov M.Yu. Psixolingvistik tadqiqotlar xususida	155
Mamatqulova Z.R. Rishton kulolchilik maktabi kasb-hunar leksikasining generatsiyasi va boyish manbalari	157
Matenova A.K. Ingliz lakunalarning aks etishi xolid xuseini asarlari asosida	159
Matnazarova X.S. Og'zaki diskurs tenorining U.Shekspir tragediyalarida berilishi	162

The discourse surrounding fairy tales is a dynamic component of the historical process of civilization, wherein each symbolic action is perceived as an intervention in the socialization within the public realm. The act of having a fairy tale published can be likened to a symbolic declaration made publicly, thereby making it a statement with historical significance. In this context, history is not understood as mere chronology but rather as a state of absence and rupture, necessitating the existence of a written text. The act of writing a fairy tale or creating a fairy tale in the form of a play or film is problematized through the posing of questions that establish a connection between the fairy tale and society, as well as our unconscious political beliefs. The fairy tales that we have come to regard as classical are not timeless, universally applicable, or inherently beautiful, nor are they the ultimate form of therapy for children. Instead, they are historical prescriptions that have been internalized and possess a potent and explosive nature. We acknowledge the influence that these fairy tales exert over our lives by imbuing them with a sense of mystique.

REFERENCES:

1. Zipes, J. (2011). *Fairy Tales and the Art of Subversion* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203805251>
2. https://www.researchgate.net/publication/289519921_a_linguistic_analysis_of_discourse_in_four_english_fairy_tales_in_terms_of_gender
3. Rasulov Zubaydullo Izomovich. (2022). On the Basis of Information-Discursive Analysis. *Indonesian Journal of Innovation Studies*, 18. <https://doi.org/10.21070/ijins.v18i.621>
4. Rasulov, Z. (2023). Lisoniy tejamkorlikning axborot ifodasidagi ortiqchalikka munosabati. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, 42(42).
5. Rasulov Z. (2023). Lisoniy tejamkorlikning axborot ifodasidagi ortiqchalikka munosabati.
6. Rasulov, Z. I. (2023). The notion of non-equivalent words and realias in english and uzbek languages. *Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities*, 11(6), 35-40.
7. Jones, S.S. (1995). *The Fairy Tale* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203820889>
8. Yuldasheva, F. (2023). Исследования вежливости в современной лингвистике. *Farg 'ona davlat universiteti ilmiy jurnali*, (1), 480-483.
9. Erkinovna, Y. F., Djurabaevna, D. N., & Madina, S. (2020). The Expression of Politeness Category in The Uzbek And English Languages. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(09).
10. Erkinovna, Y. F. (2022, January). Politeness strategies. In *Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes* (pp. 80-82).
11. Джумаева, Н. (2023). Human centered motives in the image of magical objects in fairy tales. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, 39(39).
12. Джумаева, Н. (2023). Ingliz hamda o'zbek xalq ertaklaridagi sehrli buyumlar orqali milliy madaniyatning ifodalanishi. *Центр научных публикаций (buxdu.Uz)*, 39(39).

UDC 808.3

DISKURS LINGVOKULTUROLOGIYANING ASOSIY TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA

N.Djumaeva, katta o'qituvchi, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

M.Murodova, magistrant, Buxoro davlat universiteti, Buxoro

Annotatsiya. Ushbu maqolada diskursning tilshunoslikdagi o'rni, kognitiv lingvistikaning bir yo'nalishi hisoblangan lingvokulturologiya yo'nalishida tahlil qilinishi va uning obyekti ekanligiga turli olimlarning nazariya va qarashlari orqali sabablar ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: lingvokulturologiya, diskurs, millat, madaniyat, konsept, tafakkur, kontekst, matn, paradigma.

Аннотация. В данной статье место дискурса в лингвистике, его анализ в направлении лингвокультурологии, являющейся направлением когнитивной лингвистики, и его объект показаны через теории и взгляды различных ученых.

Ключевые слова: лингвокультурология, дискурс, нация, культура, концепт, мышление, контекст, текст, парадигма.

Abstract. in this article, the place of discourse in linguistics, its analysis in the direction of linguoculturology, which is a direction of cognitive linguistics, and its object are shown through the theories and views of various scientists.

Key words: *linguoculturology, discourse, nation, culture, concept, outlook, context, text, paradigm.*

“Diskurs – bu ekstralingvistik-pragmatik, sotsial-madaniy, psixologik omillar bilan birgalikdagi izchil matn hisoblanib maqsadli ijtimoiy harakat sifatida qaraladigan nutq, odamlarning o‘zaro ta’siri va ularning ongi mexanizmlari (kognitiv jarayonlar)da ishtirok etuvchi komponent sifatida qaraladi. Shu sababli “diskurs” atamasi, “matn” atamasidan farqli o‘laroq, hayot bilan aloqasi tiklanmagan qadimiy va boshqa matnlarga qo‘llanilmaydi”[1].

"Diskurs" atamasi ilk bor tilshunoslikda amerikalik tilshunos Z. Xarrisning 1952-yilda nashr etilgan "Diskurs tahlili" deb nomlangan maqolasida ishlatilgan. Tilshunoslikda diskurs bir gapdan ham uzunroq til birligiga ishora qiladi. Diskurs so‘zi lotincha dis- “uzoqda” ma’nosidagi prefiksdan va “yugurish” ma’nosini bildiruvchi “currere” o‘zagidan olingan. Shuning uchun nutq "qochish" deb tarjima

qilinadi va suhbat qanday o'tishini anglatadi. Nutqni o'rganish - bu ijtimoiy kontekstda og'zaki yoki yozma tildan foydalanishni tahlil qilishdir. Diskurs tadqiqotlari nutqda tilning shakli va funktsiyasini uning kichik grammatik qismlari,

masalan, fonema va morfemalardan tashqari ko'rib chiqadi. So'nggi yillardagi yondashuvlar nuqtai nazaridan, diskurs murakkab kommunikativ hodisa bo'lib, matnga qo'shimcha ravishda matnni to'liq anglash uchun zarur bo'lgan qo'shimcha lingvistik omillarni (fikrlar, dunyo haqidagi bilimlar, qabul qiluvchining maqsadlari, munosabatlari) ham o'z ichiga oladi. "Diskurs" atamasi zamonaviy fanda ko'p qirrali g'oyaviy-estetik hodisa sifatida turli filologiya sohalari va fanlarining tahlil obyektiga aylanib, turli tomonlardan qaraladi. Shu sababli, bugungi kunda diskursni o'rganish, uning kategorik xususiyatlari va munosabatlarini tahlil qilish eng ommaviy tadqiqot turlaridan biri bo'lib kelmoqda.

Diskursning yaratilishi va idrok etilishi madaniyat – tafakkur – til kabi murakkab, noaniq hodisalarning o‘zaro munosabatiga asoslanadi. Shuning uchun ham diskursni ko‘p qirrali tahlil qilish uni madaniyat, tafakkur va til o‘rtasidagi munosabatlarning keng kontekstda o‘rganishni belgilaydi.

Lingvokulturologiya – tilshunoslikning til, madaniyat, xalq madaniyatining tilda namoyon bo‘lish xususiyatlarini aks ettiruvchi, o‘rganuvchi fan. Til birliklarining lingvokulturologik tahlili tilshunoslik va madaniy hamjamiyatning o‘ziga xos xususiyatlari, milliy-madaniy xarakteristikani tavsiflashdir. Shu jihatdan olib qaraganimizda, diskursni lingvokulturologik jihatdan tahlil qilish matnning lingvokulturologik maydonini tashkil etuvchi lingvokulturologik birliklar tizimini aniqlashni, matnning mazmuniy-tematik dominantlari sifatida madaniy tushunchalarni o‘rganishni, nutqni individual – muallifning tilshunosligi sifatida ko‘rib chiqishni o‘z ichiga oladi. Lingvokulturologiyaning bevosita diskurs bilan bog‘liq jihatiga kelsak, “Lingvokulturologiya” kitobining muallifi V.A.Maslova bu borada quyidagicha yozadi: “Matn tilshunoslik va madaniyatning haqiqiy kesishuv nuqtasidir. Zero, diskurs til hodisasi va uning oliy sathi hisoblanadi, shu bilan birga, u madaniyat mavjudligining amal qilish shakli hamdir”[2] Diskursning lingvomadaniy tadqiqi, birinchi navbatda, “madaniy belgili so‘z”ning o‘ziga xos xususiyatlari va funksiyalarini tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, unda “inson yashaydigan, dunyo qiyofasi shakllanadigan koordinatalar tizimi” belgilab qo‘yiladi[3]. Yu. M. Lotman diskurs yaratishning zaruriy sharti va ayni paytda materiali bo‘lgan til ma’lum bir mentalitet bilan tavsiflanadi, deydi. Shu ma’noda, olim ta’rifiga ko‘ra, u “rassomning qo‘li tegmasdanoq ijtimoiy faollik bilan belgilangan maxsus materialni ifodalaydi”[4].

Ushbu nuqtai nazar tufayli, madaniy tilshunos uchun diskursni "rasmiy madaniyat birligi" sifatida o'rganish vazifasi dolzarb bo'lib qoladi. Diskursning lingvomadaniy parametrlarini hisobga olgan holda, V.V. Vorobyovning ta’kidlashicha, "birinchidan, u ma'lum bir madaniy-lingvistik hamjamiyat dunyosining ma'lum bir rasmini oladi. Ikkinchidan, matn shaxsning lingvistik realizatsiyasini xarakterlovchi xususiyat sifatida ma'lum bir homo-loquens (gomolog - so'zlovchi shaxs) bu yerda va hozirda ifodalangan madaniyat darajasini hamohanglikda aks ettiradi"[5].

S. V. Ivanovanning fikriga ko'ra, bularning barchasi diskursni "til va madaniyat simbiozining eng yorqin mahsulotiga aylantiradi, lingvomadaniy kodning xususiyatlarini aktuallashtiradi va

namoyon qiladi. Shu boisdan ham tahlilga lingvomadaniy yondashish diskursni o'rganish uchun samarali va istiqbolli ko'rinadi, chunki har bir so'z ijodkori ayni paytda o'zining ijodiy va lingvistik ko'rinishlarida o'ziga xos va tipikdir. U ma'lum bir millat vakili bo'lib, muayyan madaniy kontekstda va lingvistik nutqda ishtirok etadi, shuning uchun uning lingvistik ongi o'z xalqining lingvistik ongiga mansubligi bilan tavsiflanadi. V. fon Gumboldtning har bir milliy tilning o'ziga xos "ichki shakli" borligi, milliy ruhning o'ziga xosligi bilan belgilanadigan o'ziga xos tuzilishga ega ekanligi haqidagi fikriga asoslanib, yozuvchi tili haqida ham shunday deyishimiz mumkin[6].

Diskursni lingvokulturologik yondashuv nuqtai nazaridan tahlil qilish nafaqat yozuvchining alohida badiiy asarini, balki uning butun asarlarining korpusini yagona lingvistik makon sifatida talqin qilish imkonini beradi. Shunday qilib, lingvomadaniy tahlilning diskurs tili asosida dunyoning lingvistik modelini qayta qurishdir.

Bugungi kunda lingvokulturologiya va kognitiv lingvistikada kontseptsiyani talqin qilishda uchta yondashuv ajratilganiga qaramay, ular uchun umumiy bo'lib qolgan narsa madaniyat, tafakkur va til o'rtasidagi bog'liqlikning asosiy belgisi sifatida ko'rsatilishidir. Diskurs esa shu madaniyat, tafakkur, til uchligini yaqqol namoyon etuvchi obyekt sifatida kognitiv tilshunoslikda, ayniqsa lingvokulturologiyada asosiy obyekt sifatida qaraladi. Nafaqat yozma balki og'zaki shakli ham lingvomadaniyatshunoslik uchun shu millat madaniyati va tafakkurining tildagi aksidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Маслова В.А. Лингвокультурология.–М.: 2001 P-65
2. Маслова В.А. Лингвокультурология.–М.: 2001. P-427
3. ЛурьеС. В. Историческаяэтнология. М.: АспектПресс, 1997. P-221
4. ЛотманЮ. М. Семантика культуры и понятие текста // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология / под ред. В.П. Нерознака. М.: Academia, 1997. P-206
5. ВоробьевВ. В. Лингвокультурология (теорияиметоды). М.: РУДН, 1997. P-302
6. Алефиренко Ф. Н. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пос. М.: Флинта: Наука, 2010. P-67
7. Телия В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. –М.: Школа "Языки русской культуры", 1996.
8. Слышкин Г.Г. От текста к символу. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании дискурса. –М.: Издательский центр «Академия», 2000.
9. Rasulov Z. (2023). Lisoniy tejamkorlikning axborot ifodasidagi ortiqchalikka munosabati.
10. Yuldasheva, F. (2023). Исследования вежливости в современной лингвистике. Farg 'ona davlat universiteti ilmiy jurnali, (1), 480-483.
11. Джумаева, Н. (2023). Human centered motives in the image of magical objects in fairy tales. Центр научных публикаций (buxdu.Uz), 39(39).
12. Джумаева, Н. (2023). Ingliz hamda o'zbek xalq ertaklaridagi sehrli buyumlar orqali milliy madaniyatning ifodalanishi. Центр научных публикаций (buxdu.Uz), 39(39).

UO'K 80/81; 004

KOMPYUTER LINGVISTIKASI IMKONIYATLARI VA DASTURIY TEXNOLOGIYALAR

M.K.Djurayev, katta o'qituvchi, Termiz davlat universiteti, Termiz

Annotatsiya. Maqolada kompyuter lingvistikasi oldida turgan masalalar axborotni yig'ish, to'plash, qayta ishlash va olish jarayonlarini lingvistik ta'minlash vazifalari o'rganilib chiqilgan. Bu vazifalar, nutqni aniqlash va sintez qilish, matnlarni avtomatik tarjima qilish, elektron matn korpusini yaratish va ulardan foydalanish, matndan ma'lumot olish, o'z-o'ziga havola qilish usullari hisoblanadi.

Kalit so'zlar: Matematik modell, texnologiya, tabiiy tillar, Natural Language Processing, NLP, Kompyuter lingvistikasi, tabiiy tilni yaratish (NLG), tabiiy tilni tushunish (NLU).

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы, стоящие перед компьютерной лингвистикой, задачи лингвистического обеспечения процессов сбора, хранения, обработки и получения информации. К этим задачам относятся распознавание и синтез речи, автоматический перевод текстов, создание и использование электронных текстовых корпусов, извлечение информации из текста, методы самореференции.

Ключевые слова: математическая модель, технология, естественные языки, обработка естественного языка, NLP, компьютерная лингвистика, генерация естественного языка (NLG), понимание естественного языка (NLU). математическая модель, технология, естественные языки, обработка естественного языка, NLP, компьютерная лингвистика, генерация естественного языка (NLG), понимание естественного языка (NLU).

Abstract. The article discusses the issues facing computer linguistics, the tasks of linguistic support for the processes of collecting, collecting, processing and obtaining information. These tasks include speech recognition and synthesis, automatic translation of texts, creation and use of electronic text corpora, extraction of information from text, and self-reference methods.

Keywords: mathematical model, technology, natural languages, natural language processing, NLP, computational linguistics, natural language generation (NLG), natural language understanding (NLU). mathematical model, technology, natural languages, natural language processing, NLP, computational linguistics, natural language generation (NLG), natural language understanding (NLU).

Ko'pchilligimiz har kuni qidiruv tizimlari, ovozli yordamchilar va matn tarjimonlaridan foydalanamiz. Ushbu texnologiyalarning paydo bo'lishi matematik modellar yordamida tabiiy tillarni tavsiflash bilan shug'ullanadigan sun'iy intellekt sohasi hisoblangan lingvistika tufayli paydo bo'lgan. Maqolaning yana bir jihati kompyuter lingvistikasi va tabiiy tilni qayta ishlash texnologiyalari asosida sog'ligida nuqsoni bor shaxslarning imkoniyatlarini kengaytirishga yordam berish yo'llari ham ko'rsatib o'tilgan.

Ajdodlarimiz rivojlanayotgan jamiyat ehtiyojlariga xizmat qilish uchun ming yillar avval tabiiy tilni ixtiro qilgan. Zamonaviy tabiiy tillar o'z qonunlariga ko'ra rivojlanadi, har bir davrda ular insoniy muloqot, his-tuyg'ular, fikrlar va harakatlarni ifodalashning munosib vositasi bo'lib xizmat qilgan.

Tabiiy tilning tuzilishi va qo'llanilishi suhbat ishtirokchilarining tajribalari va bilimlari, shuningdek, dunyoqarashi va xatti-harakatlari o'xshash bo'lgan degan taxminga asoslanadi. Mutlaqo boshqa tabiatdagi mavjudot - kompyuter bilan axborot almashish uchun cheksiz tildan foydalanishi katta muammo edi.

So'nggi 200 yil ichida insoniyat kundalik hayotda jamiyatga xizmat qiladigan mexanik va elektron qurilmalari yordamida ko'plab vazifalarni muvaffaqiyatli avtomatlashtirmoqda. 20-asrning ikkinchi yarmida odamlarning e'tibori tabiiy tillarni qayta ishlashni avtomatlashtirishga qaratildi (Natural Language Processing, NLP). O'shandan beri qurilmalar nafaqat mexanik funksiyalarni, balki intellektual funksiyalarni ham bajararmoqda.

Shulardan kelib chiqqan holda kompyuterlarga yangi vazifa yuklandi: matnni o'qish, uning to'g'riligini tekshirish, belgilangan ko'rsatmalarga rioya qilish yoki ushbu matnning ma'nosiga asoslanib oqilona javob berish bunda odamlar faqat yakuniy qarorlarni o'zlari uchun saqlab qolishgan.

Kompyuter lingvistikasi tabiiy tilni qayta ishlash bilan bog'liq muammolarni hal qiladi. Kompyuter lingvistikasi - bu tabiiy tilni bilish darajasini kompyuterda modellashtirish, matn va nutqni avtomatik qayta ishlashning amaliy muammolarini hal qilish bilan shug'ullanadigan bilim sohasi hisoblanadi.

Kompyuter lingvistikasi tarixi 1950-yillarda mashhur amerikalik tilshunos, publitsist va faylasuf Noam Xomskiyning tabiiy til strukturasi rasmiylashtirishga qaratilgan tadqiqotlari, shuningdek, kompyuter tarjimai bo'yicha sinov tajribalari va tabiiy tilni tushunish uchun birinchi avtomatlashgan axborot dasturiy tizimini ishlab chiqishidir.

Aytish mumkinki, kompyuter lingvistikasi 1954-yil yanvar oyida Jorjtaun universitetida (AQSh) kompyuter tarjimai bo'yicha dunyodagi birinchi ommaviy eksperiment o'tkazilgan paytda paydo bo'lgan. Muhandislar 60 dan ortiq jumalarni rus tilidan ingliz tiliga to'liq avtomatik rejimda tarjima qilishga muvaffaq bo'lishadi.

1980-yillarning oxirida Internetning rivojlanishi bilan elektron shaklda mavjud bo'lgan matnlar hajmi keskin oshdi, bu esa axborotni qidirish texnologiyalarida kvant sakrashiga olib keldi. Tabiiy